

Lugupeetud Õiguskantsler

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 Tallinn

31.07.2025

E-posti aadress: info@oiguskantsler.ee

Taotluse esitaja: Kristi Rekand

Kontaktaadress: Toompuiestee 10, 10137 Tallinn

Telefon: 6715909

E-posti aadress: kristi.rekand@epikoda.ee

SELGITUSTAOTLUS

Õiguskantsleri seaduse (ÕKS) § 15 lg 1 ja § 19 lg 1 kohaselt on igaühel õigus pöörduda avaldusega õiguskantsleri poole seaduse või mõne muu õigustloova akti põhiseadusele ja seadusele vastavuse kontrollimiseks ning esitada taotlus eesmärgiga kontrollida kas riigiasutus, kohaliku omavalitsuse asutus või organ, avalik-õiguslik juriidiline isik või avalikke ülesandeid täitev füüsiline või eraõiguslik juriidiline isik järgib põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava

ÕKS § 25 reguleerib avalduse läbi vaatamata jätmist, mille lõiked 1 ja 2 annavad selged avalduse läbi vaatamata jätmise alused ning lg 3 annab võimaluse kaaluda, kas avaldust menetleda või mitte. ÕKS § 25 lg 3 punktides 4 ja 5 on toodud avalduse läbi vaatamata jätmise võimalus kaalutusotsusena, nimetatud on juhtumid, mil isikul on võimalus esitada vaie või kasutada muid õiguskaitsevahendeid või kui isik jättis sellise võimaluse kasutamata ning juhtumit mil asjas toimub vaidemenetlus või muu mittekohustuslik kohtueelne menetlus.

Eesti Puuetega Inimeste Koja (EPIKoda) poole pöörduvad sageli inimesed, kellel on tegemist keerukamate sotsiaalõiguse küsimustega, kuid kes siiski ei soovi realiseerida kaebeõigust kohtumenetluses. Kohaliku tasandi (haridusasutused, sotsiaalteenused ja -toetused) vaidlused on sageli ka tundlikud ja inimese jaoks tunnetuslikult igapäevast elu mõjutavad, mis piirab omakorda kohtumenetluse võimaluse kasutamist. Lisaks on haavatavas seisus olevate inimeste asjaajamisvõimekus sageli vähenenud ning vajadus saada sõltumatu ning inimlikke väärtusi kaitsva ja kandva institutsiooni tuge sel määral suurem. Arvestades eeltoodut ja Õiguskantsleri institutsiooni eesmärki ning põhiväärtusi tervikuna peame EPIKoja vaatest Õiguskantsleri

institutsiooni individuaalsete pöördumiste lahendamisel väga oluliseks. Eelneva tõttu oleme sageli soovitanud meie poole pöördunud inimestel pöörduda keerukamates sotsiaalõiguse küsimustes hinnangu saamiseks Õiguskantsleri poole ning seda eelkõige juhtumitel, mil pöörduja tahe ja võime kasutada kaebavõimalust on vähene. Õiguskantsleri arvamus ja menetlus tervikuna on inimese vaatest toetav ja säästev. Lisaks on oluline ka õige väärtusbaas, mida Õiguskantsleri institutsioon kahtlemata omab.

Oleme saanud viimastel aastatel mitmelt pöördujalt teavet, mille kohaselt jätab Õiguskantsler kaalutlusõiguse alusel ehk tuginedes ÕKS § 25 lg 3 punktidele 4 ja 5 avalduse läbi vaatamata. Enamasti on olnud vastavateks põhjenduseks võimalus esitada vaie või pöörduda pärast negatiivset vaidemenetlust kohtu poole (nt Õiguskantsleri kantselei 29.07.2025 vastus nr 14-5/251605/2505541, kus jäeti avaldus menetlusse võtmata viitega kohtule kui tõhusamale õiguskaitsevahendile vaidluses kohaliku omavalitsusega lapsele tugiteenuse ja tugiisikuteenuse osutamisel).

Kuna ÕKS § 25 lg 3 p-s 4 ja 5 toodud avalduse läbi vaatamata jätmise alused on võimalus mitte kohustus ning arvestades, et EPIKoja poolt vaadatuna on sarnaste asjaoludega juhtumitel olnud erinevad vastused ehk mõnel juhtumil võetud avaldus menetlusse ja teisel jäetud läbi vaatamata, siis oleksime tänulikud täiendavate selgituste eest osas, millistest faktilistest ja õiguslikest asjaoludest ning kaalutlusest lähtudes jätab Õiguskantsler avalduse ÕKS § 25 lg 3 p 4 ja 5 alusel läbi vaatamata.

Täiendavate küsimuste korral vastan hea meelega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kristi Rekand

Eesti Puuetega Inimeste Koda

Jurist